

# ๓๐ ปี

## เชิดชูเกียรติคุณ

ศาสตราจารย์ ดร.อดุล วัชชัยเจริญ



อดุล วัชชัยเจริญ

"ผู้ริเริ่มปฏิรูปการศึกษา  
ผู้รู้คุณค่ามรดกโลกแห่งอารยธรรม  
ผู้นำแนวคิดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม"

## บทบรรณาธิการ

ในปี 2559 นี้ เป็นปีที่สำคัญอีกปีหนึ่งของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และสังคมไทยโดยรวม เพราะเป็นวาระครบรอบ 90 ปี วันคล้ายวันเกิด ศาสตราจารย์ ดร.อดุล วิเชียรเจริญ ผู้ก่อตั้งและเป็นอดีตคณบดีคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และอดีตอธิการบดีมหาวิทยาลัยศิลปากร ผลงานของศาสตราจารย์ ดร.อดุล ทรงคุณประโยชน์อย่างยิ่ง ต่อวงการศึกษไทยด้วยการวางรากฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานในระดับอุดมศึกษาแบบ Liberal Arts ให้กับมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์จนกระทั่งได้รับการยอมรับและเป็นต้นแบบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาอื่นๆ ของไทยอย่างแพร่หลาย ท่านยังมีบทบาทสำคัญ ในด้านการส่งเสริมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและการรักษาคุณค่าของอารยธรรมไว้ให้เป็นมรดกโลก ศาสตราจารย์ ดร.อดุล วิเชียรเจริญ เป็นบุคคลที่ทั้งชาวธรรมศาสตร์และสังคมไทยโดยทั่วไป ให้ความเคารพมากที่สุดท่านหนึ่ง และในโอกาสอันดีนี้ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จึงได้จัดกิจกรรมเชิดชูเกียรติท่านขึ้นเพื่อเป็นการเผยแพร่ผลงานต่ออนุชนรุ่นหลังได้เรียนรู้และนำไปเป็นแบบอย่าง

ผลงานและเกียรติประวัติของศาสตราจารย์ ดร.อดุล นับเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ชนรุ่นหลัง ไม่ว่าจะเรียนในทางการศึกษา ด้านการรักษาสิ่งแวดล้อม และการรักษาคุณค่าแห่งอารยธรรมโลก ด้วยความกล้าริเริ่มสิ่งใหม่ๆ การมุ่งมั่นอย่างไม่ย่อท้อ จนประจักษ์เป็นคุณประโยชน์แก่ชาติบ้านเมืองสืบเนื่องมาจนปัจจุบัน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และกลุ่มศิษย์เก่า ตลอดจนเจ้าหน้าที่เคารพนับถือและศรัทธาในอาจารย์อดุล จึงได้ร่วมกันจัดกิจกรรมเพื่อเชิดชูเกียรติและผลงานของท่านในหลายรูปแบบกิจกรรม ได้แก่ การจัดทำหนังสือ “90 ปี อดุล วิเชียรเจริญ ชีวิตและงาน” เรียบเรียงโดยอาจารย์กิตติพงศ์ กมลธรรมวงศ์ และเรื่อง “ศาสตราจารย์ ดร.อดุล วิเชียรเจริญ กับหลักสูตรวิชาพื้นฐานศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์” โดยผู้ช่วยศาสตราจารย์กาญจน์ ละอองศรี นางสาวารุณี ไอสถารมย์ และนายอัยการ จันทร์เมือง นอกจากนี้ยังได้มีการจัดนิทรรศการ “ชีวิตและงานของศาสตราจารย์ ดร.อดุล วิเชียรเจริญ” ณ ชั้น U2 หอสมุดปรีดี พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ทำพระจันทร์ ซึ่งจะเปิดให้เยาวชนและประชาชนที่สนใจทั่วไปสามารถเข้าชมนิทรรศการได้ ตั้งแต่วันที่ 12 กันยายน 2559 เป็นต้นไป เพื่อเรียนรู้ประวัติอันงดงามและผลงานที่ทรงคุณค่าของท่านต่อไป

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

<http://www.tu.ac.th>

จุฬารธรรมศาสตร์

เพื่อเผยแพร่ข่าวสาร เรื่องน่ารู้

และกิจกรรมต่างๆ

ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

แก่อาจารย์ ข้าราชการ นักศึกษา

และผู้สนใจทั่วไป

ที่ปรึกษา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัจฉรา ปัทมธนาวงศ์

อัจฉรา จินดารัตน์

กองบรรณาธิการ

ณัฐกาญจน์ หันจรัส

ภาณุวัฒน์ โคตรโนนทอก

ประภาพันธน์ ว่องไว

ศิวาวุฒิ นวลนุกูล

พีระวัฒน์ จันทร์สว่าง

ศักดิ์เดช ธนาพรกุล

เฉลิมขวัญ จันทร์ช่วงศรี

ศุภกานา เย็นเป็นสุข

วชิร วาบุญ

นภพวรรณ วรสิทธิ์

จัดทำโดย

งานสื่อสารองค์กร กองแผนงาน

สำนักงานอธิการบดี

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

โทรศัพท์ 0-2564-4493, 0-2564-4440-79

โทร 1117-8

โทรสาร 0-2564-4493

E-mail

[pr.tu@hotmail.com](mailto:pr.tu@hotmail.com)

Website

[www.pr.tu.ac.th](http://www.pr.tu.ac.th)

พิมพ์ที่

โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

โทรศัพท์ 0-2564-3104-6

# CONTENT



04



12



14

04 รู้จักบุคคลต้นแบบ

- ศ. ดร.อดุล วิเชียรเจริญ

08 ผู้วางรากฐานการศึกษา

- วิชาพื้นฐาน มธ.

12 เปิดบ้านแห่งความสุข :

- สุนทรียภาพในวันว่างของ ศ. ดร.อดุล วิเชียรเจริญ

14 เรียนรู้อยู่คู่สิ่งแวดล้อม

- แนวคิดการอนุรักษ์พื้นที่สีเขียว บริเวณคิงบางกะเจ้า

18 ผู้ผลักดันมรดกไทยสู่มรดกโลก

- การทำงานเพื่ออนุรักษ์คุณค่ามรดกโลก



## วิสัยทัศน์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เป็นสถาบันวิชาการชั้นนำของเอเชียที่ได้มาตรฐานสากล ในการผลิตบัณฑิต การสร้างองค์ความรู้และการแก้ปัญหา ของประเทศโดยยึดมั่นคุณธรรมและประโยชน์ของประชาชน



อาจารย์อดุล เริ่มเข้ารับราชการในกระทรวงการต่างประเทศ ประจำแผนกกงสุลประชาชาติ กรมการเมืองตะวันออก และเป็นผู้ช่วยที่ปรึกษากฎหมายสำนักงานที่ปรึกษากฎหมาย ในกระทรวงการต่างประเทศ หลังจากนั้น จึงได้มารับราชการต่อที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในฐานะต่างๆ เช่น อาจารย์ประจำ คณะรัฐประศาสนศาสตร์และหัวหน้าฝ่ายวิจัย เลขาธิการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ คณบดีคณะศิลปศาสตร์ รองอธิการบดี ฝ่ายวิชาการ และรักษาการในตำแหน่งอธิการบดี ไม่นานนัก รัฐบาลไทย ได้อนุมัติให้ไปปฏิบัติงานในองค์การสหประชาชาติ ในตำแหน่ง Professor for Social Planning, United Nations Asian Institute for Economic Development and Planning หลังจากนั้น จึงดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการ สำนักงานเลขาธิการรัฐมนตรีศึกษาแห่ง เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และรับราชการในมหาวิทยาลัยศิลปากรต่อ ตามลำดับ นอกจากนี้ อาจารย์อดุล ยังมักจะได้รับเชิญให้ไปราชการ พิเศษในต่างประเทศอยู่บ่อยครั้ง ไม่ว่าจะเป็นการเยี่ยมชมงานการสอน ของมหาวิทยาลัยญี่ปุ่น การไปประชุมระหว่างประเทศว่าด้วยเรื่อง “Strategy for Peace” ประเทศญี่ปุ่น และการเป็นที่ปรึกษา ทางกฎหมายขององค์การ SEAMEO ประเทศสิงคโปร์ เป็นต้น

ศาสตราจารย์ ดร.อดุล วิเชียรเจริญ เป็นผู้สนใจทำงานด้าน การศึกษาของไทยเป็นอย่างยิ่ง ท่านเป็นผู้ริเริ่มโครงการปฏิรูปการ ศึกษาในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โดยจัดตั้งคณะศิลปศาสตร์ ขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2505 ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อสอนวิชาพื้นฐานทั่วไป ทางด้านสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และภาษาอังกฤษ ให้แก่นักศึกษาระดับชั้นปริญญาตรีทุกคน ก่อนจะ เข้าศึกษาวิชาเฉพาะด้านตามคณะที่นักศึกษาเล่าเรียน ทั้งนี้ ก็เพื่อให้ นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจในสภาพสังคมและสิ่งแวดล้อม ตลอดจน เข้าใจในความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องของศาสตร์แขนงต่างๆ ที่มีต่อกัน ตามอุดมการณ์ด้านการศึกษาของอาจารย์อดุล โดยท่านเห็นว่า การเรียนการสอนในมหาวิทยาลัยนั้น ไม่ควรจำกัดอยู่แค่การเรียน การสอน หากแต่ยังต้องส่งเสริมให้นักศึกษาเป็นผู้มีความคิด รู้จัก แก้ปัญหา และดำเนินชีวิตในทางที่ชอบ มีความรับผิดชอบตนเอง และส่วนรวม

นอกเหนือจากการทำงานด้านการศึกษาแล้ว อาจารย์อดุลยัง อุทิศตนเพื่อการทำงานด้านสิ่งแวดล้อมอย่างจริงจัง โดยไม่เคย มองประโยชน์อื่นสำคัญมากกว่าประโยชน์ส่วนรวมของประเทศ ทั้งที่เป็นการทำงานในระดับชาติและระดับโลก ยกตัวอย่างเช่น

## รู้จักบุคคลต้นแบบ:

### ศาสตราจารย์ ดร.อดุล วิเชียรเจริญ

หากเราตั้งคำถามถึงศักยภาพที่มีอยู่ในมนุษย์หนึ่งคน ว่าสามารถ ทำสิ่งต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อโลกนี้ได้มากน้อยแค่ไหน คนบางคน อาจต้องการใช้เวลาครุ่นคิดไตร่ตรองสักพัก ในขณะที่ใครบางคน ก็อาจมีคำตอบถึงสิ่งต่างๆ อยู่ในใจมากมายนับไม่ถ้วน อย่างไรก็ตาม หากคนที่มีหรืออาจจะยังไม่มีคำตอบอยู่ในใจในขณะนี้ ได้รับรู้ ถึงชีวประวัติ แนวคิด และการทำงานของผู้ชายธรรมดาๆ คนหนึ่ง ผู้ทำสิ่งซึ่งเป็นประโยชน์มหาศาลทั้งต่อชาติไทยและต่อมนุษยชาติ ทั่วโลก ทั้งในแง่การศึกษา การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และการทำงาน เพื่ออนุรักษ์คุณค่ามรดกโลก ก็จะไม่พบแรงบันดาลใจใหม่ๆ ในการ ทำสิ่งดีๆ ต่อสังคมอย่างแน่แท้ ซึ่งเขาผู้นี้ ก็คือ ศาสตราจารย์ ดร.อดุล วิเชียรเจริญ หรืออาจารย์อดุลที่ชาวธรรมศาสตร์และสังคมไทย รักและเคารพมากที่สุดคนหนึ่งนั่นเอง

ศาสตราจารย์ ดร.อดุล วิเชียรเจริญ เกิดวันที่ 25 สิงหาคม พ.ศ. 2469 ในจังหวัดเพชรบุรี อาจารย์อดุลสำเร็จการศึกษา จากโรงเรียนเตรียมปริญญาธรรมศาสตร์บัณฑิต จากมหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์และการเมือง จากนั้นจึงศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ไม่นานนัก อาจารย์อดุลก็สอบชิงทุน กระทรวงการต่างประเทศสหรัฐอเมริกาได้ จึงได้ไปศึกษาต่อในสาขา วิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศที่ Georgetown University ประเทศสหรัฐอเมริกา และได้รับดุษฎีบัณฑิตจาก American University ในสาขา International Law and Relations นอกจากนี้ อาจารย์อดุล ยังสำเร็จการศึกษาจากวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ 3 และได้รับดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ทางสังคมศาสตร์และ ศิลปศาสตร์ จากมหาวิทยาลัยศิลปากรและมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ตามลำดับอีกด้วย



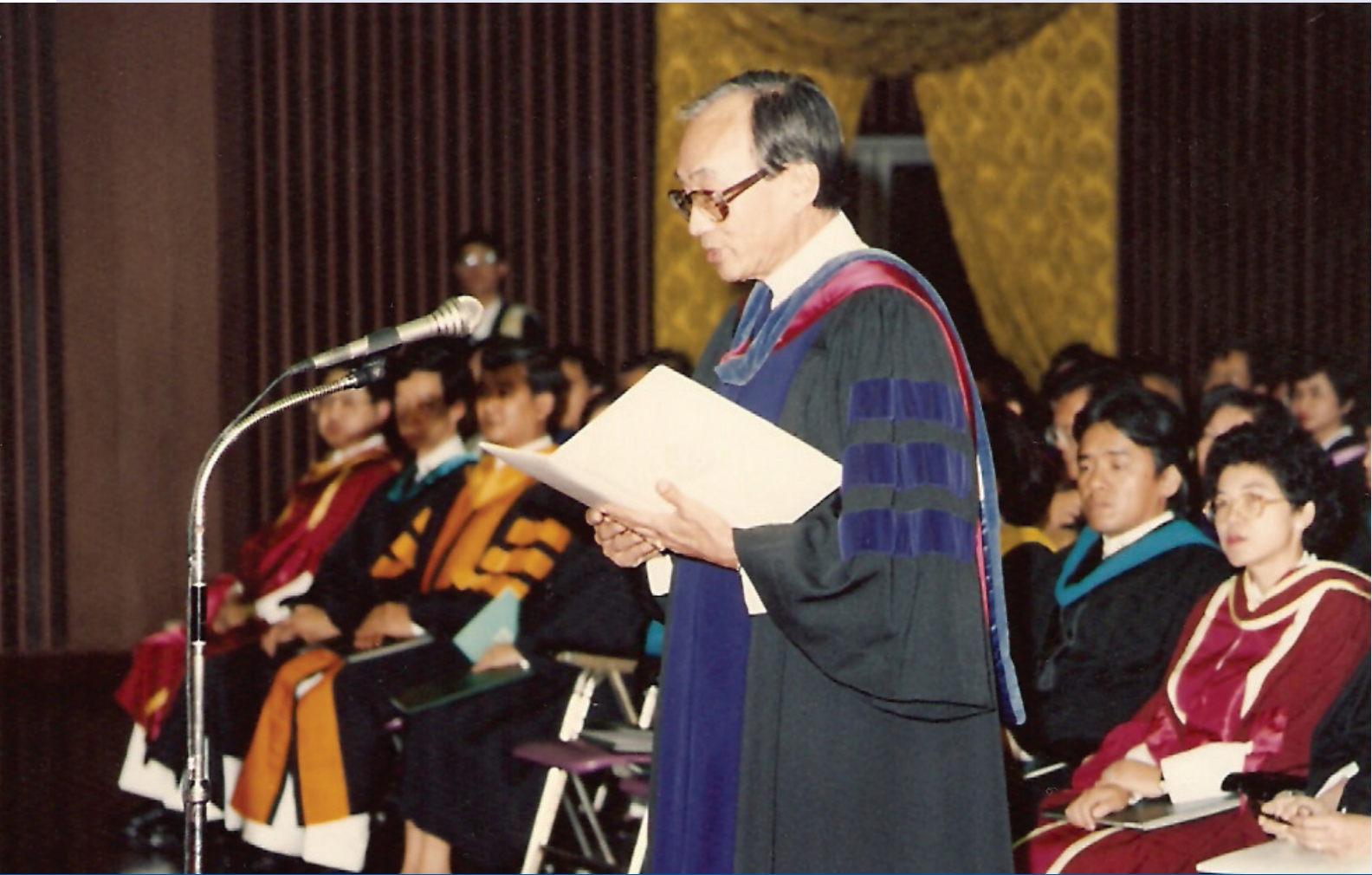
ศ. ดร.อดุล วิเชียรเจริญ  
ลงพื้นที่จังหวัดน่าน



การยกย่องรัฐธรรมนูญของประเทศไทยในปี พ.ศ. 2517 ให้รวมการพัฒนาคุณภาพสิ่งแวดล้อมเข้าไปไว้ในนโยบายของรัฐ และการผลักดันให้อุทยานแห่งชาติของประเทศไทย 2 แห่งให้เป็นมรดกโลกทางธรรมชาติ ซึ่งได้แก่ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวรและผืนป่าดงพญาเย็น-เขาใหญ่นั้น เป็นต้น ที่น่าสนใจคือ อาจารย์ยังมีบทบาทในการส่งเสริมให้มีการลดการใช้พลังงานที่ไม่จำเป็นมาตั้งแต่แรก โดยสิ่งที่เป็นรูปธรรมมากที่สุดจากแนวคิดของท่านคือ การรวมศูนย์หน่วยงานราชการต่างๆ ไว้ในจุดเดียวกัน เพื่อลดพลังงานในการเดินทาง เพิ่มความสะดวกในการติดต่อสื่อสาร และใช้ที่ดินให้เกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งแนวความคิดนี้ถือได้ว่าเป็นแนวคิดที่ล้ำสมัยมากในช่วงเมื่อ 30 กว่าปีที่แล้ว

สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งที่อาจารย์อดุลทุ่มเทแรงกายแรงใจอย่างมหาศาลเพื่อผลประโยชน์ของประเทศและของโลก คือ การทำงานด้านการอนุรักษ์อารยธรรมให้เป็นมรดกโลก โดยอาจารย์อดุลเคยดำรงตำแหน่งกรรมการบริหารขององค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ หรือ ยูเนสโก (UNESCO) และได้รับเลือกตั้งให้เป็นกรรมการในคณะกรรมการระหว่างรัฐบาลว่าด้วยอนุสัญญาคุ้มครองมรดกโลก (Intergovernmental Committee for the Protection of the World Cultural and Natural Heritage) ทำให้ในปี พ.ศ. 2535 มรดกทางวัฒนธรรมของประเทศไทยได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของโลก ถึง 3 แห่ง ได้แก่ แหล่งโบราณคดีบ้านเชียง อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย-กำแพงเพชร และอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา นอกจากนี้ ท่านยังเป็นผู้พิทักษ์ศิลปวัฒนธรรมต่างๆ ภายใต้อาณาเขตกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิของโลกอีกด้วย เช่น การทำงานด้านอนุสัญญา UNIDROIT ว่าด้วยเรื่องการส่งคืนวัตถุทางวัฒนธรรมที่ถูกขโมย และถูกส่งออกนอกประเทศโดยมิชอบด้วยกฎหมาย เป็นต้น

ผลงานและเกียรติประวัติของอาจารย์อดุล จึงนับเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ชนรุ่นหลัง ไม่ว่าจะเป็นในทางการศึกษา ด้านการรักษาสิ่งแวดล้อม และการรักษาคุณค่าแห่งอารยธรรมโลก ด้วยความกล้าคิดริเริ่มสิ่งใหม่ๆ การมุ่งมั่นอย่างไม่ย่อท้อ จนประจักษ์เป็นคุณประโยชน์แก่ชาติบ้านเมืองสืบเนื่องมาจนปัจจุบัน ซึ่งเราจะเห็นได้ว่า การทำงานของอาจารย์อดุลมีความหลากหลายไม่จำกัดความสามารถเฉพาะอยู่แค่เรื่องใดเรื่องหนึ่ง หากแต่เป็นการผสมรวม ประยุกต์ความรู้และความสามารถที่มีอยู่ในตนเอง เพื่อผลักดันให้เกิดสิ่งใหม่ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม นี่จึงเป็นสิ่งพิสูจน์ได้อย่างดีเยี่ยมว่า ความสามารถของคนเราไม่มีขีดจำกัด และคนธรรมดาๆ คนหนึ่งก็สามารถเปลี่ยนแปลงโลกนี้ให้งดงามได้อย่างเหลือเชื่อ อยู่ที่ว่าจะเชื่อมั่นในตนเองมากน้อยเพียงใด



## ผู้วางรากฐานการศึกษาวิชาพื้นฐานของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

### จบเป็นต้นแบบและเป็นที่รู้จักในวงการอุดมศึกษาทั้งในและต่างประเทศจนถึงปัจจุบัน

เกียรติคุณของศาสตราจารย์ ดร.อดุล วิเชียรเจริญ เป็นที่รู้จักเลื่องลือไปทั่วทั้งในและต่างประเทศ เนื่องจากผลงานมากมายหลายสิ่งที่ท่านได้ทำนั้น ล้วนอุทิศเพื่อประโยชน์แก่ส่วนรวมทั้งสิ้น โดยผลงานด้านหนึ่งที่ท่านได้ทำอย่างจริงจังเห็นประจักษ์แก่สังคม นั่นคือการอุทิศตนเพื่อปฏิรูปการศึกษา ซึ่งท่านเป็นคนที่ริเริ่มหลักสูตรการเรียนวิชาพื้นฐานในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ผ่านคณะศิลปศาสตร์ ที่ก่อตั้ง ในปี พ.ศ. 2504 ตามพระราชกฤษฎีกาเบงกษา เล่มที่ 78 ตอนที่ 106 วันที่ 19 ธันวาคม พ.ศ. 2504 ด้วยเหตุผลในการประกาศราชกิจจานุเบกษาว่า “**เพื่อให้นักศึกษาชั้นปริญญาตรีมีความรู้ภาษาต่างประเทศและความรู้ทั่วไปในด้านวิทยาศาสตร์ สังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ ให้สูงเพียงพอก่อนที่จะเข้าศึกษาในแขนงวิชาเฉพาะด้าน ซึ่งจัดสอนอยู่ในคณะต่างๆ ในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์**”

ศาสตราจารย์ ดร.อดุล วิเชียรเจริญ เป็นผู้ที่มีคุณูปการต่อมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์หลายด้านไม่ว่าจะเป็นด้านการบริหารงาน ท่านเคยได้รับตำแหน่งเลขาธิการมหาวิทยาลัย คณบดีคณะศิลปศาสตร์คนแรก ซึ่งท่านได้ดำรงตำแหน่งในวาระถึง 6 ปี ตั้งแต่ พ.ศ. 2505 – 2511 ท่านเคยดำรงตำแหน่งรองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ และยังคงรักษาการอธิการบดีมหาวิทยาลัยในสมัยนั้น นอกจากนี้ท่านยังเป็นศาสตราจารย์ ฝ่ายวางแผนทางสังคมของสหประชาชาติ และผู้อำนวยการสำนักงานรัฐมนตรีศึกษาแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (SEAMES) อีกทั้งยังเป็นนักวิชาการที่มีความรู้ความสามารถที่เห็นเด่นชัดจนเป็นที่ยอมรับทั่วไปในระดับนานาชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการพัฒนาระบบการศึกษา ท่านเป็นผู้ริเริ่มและวางโครงการปฏิรูประบบการศึกษาในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ให้มีความเจริญก้าวหน้าในทางวิชาการจนเป็นที่รู้จักในวงการอุดมศึกษาทั้งในและต่างประเทศจนถึงปัจจุบัน



คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ได้ผลิตบัณฑิตรุ่นแรกของคณะ ในปี พ.ศ. 2508 จำนวน 71 คน จากสาขาวิชา คณิตศาสตร์ สาขาบรรณารักษศาสตร์ สาขาประวัติศาสตร์ สาขาวิชาภาษาศาสตร์ และสาขาสถิติ โดยนักศึกษารุ่นแรกที่สามารถสำเร็จการศึกษาได้ผ่านการศึกษาด้วยวิชาพื้นฐานตามแนวคิดของ ศาสตราจารย์ ดร.อดุล ก่อนที่จะเรียนหลักสูตรเฉพาะสาขาที่ตนเลือกนั้น ในความตอนหนึ่งของศาสตราจารย์ ดร.อดุล ได้กล่าวไว้ว่า “**ปูพื้นฐานในแง่ที่ทำให้ความรู้ทั่วไป สร้างวิจรรย์ญาณกระตุ้นให้เกิดความคิดอ่าน และให้มีควมรู้สึกรับผิดชอบในสังคม เน้นความต่อเนื่อง หรือคุณประโยชน์ของสาขาวิชาเฉพาะด้านที่สัมพันธ์อยู่กับสังคมกับสิ่งต่างๆ...ยังมีปัญหาอยู่ที่คนยังไม่เข้าใจในปรัชญาการศึกษาแบบนี้ จึงมีการเรียกร้องว่าหากมาศึกษาวิชาพื้นฐาน นักศึกษาจะมีวิชาเฉพาะด้านน้อยลงเพราะมีเวลาศึกษาน้อย แต่ที่แท้จริงแล้วการศึกษานั้นไม่ใช่การเข้าไปรู้ข้อเท็จจริงในทุกอย่างในทุกวิชา เนื้อหารายละเอียดนั้นพอสอบเสร็จก็ลืม สิ่งที่ดีคืออยู่นั้นถ้าเราสามารถจัดระบบการศึกษาได้ถูกต้องแล้ว คือสาระสำคัญที่เป็นหลักของวิชานั้น เมื่อเข้าใจแล้วก็ไปหาความรู้เพิ่มเติมต่อได้อีกมากมาย สามารถวิจารณ์ วิเคราะห์ และแก้ไขปัญหาได้ด้วยตนเอง...มาวิเคราะห์ดูกันจริงๆแล้ว บุคคลที่ได้ศึกษาวิชาด้านหนึ่งด้านใดออกไปแล้ว และทำงานในสายวิชาชีพที่เรียนมา ในที่สุดก็จะมาถึงจุดๆ หนึ่งที่ไม่ได้ใช้วิชาเฉพาะ แต่จะมาทำงานบริหารที่ต้องรับผิดชอบในการตัดสินใจและเป็นผู้นำ ยิ่งในสังคมสมัยใหม่เป็นสังคมที่มีความเคลื่อนไหวทางสังคมอย่างมาก การสร้างคนออกไปทำงานเฉพาะอย่างเพียงอย่างเดียวไม่ถูกต้อง ต้องสร้างคนที่สามารถปรับตัวไปทำงานอะไรก็ได้... จึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการปูพื้นฐานให้ผู้สำเร็จการศึกษาออกไป เป็นผู้มีความเข้าใจ รู้จักใช้วิจรรย์ญาณ สามารถตัดสินใจด้วยการใช้ความคิดวิเคราะห์ เรื่องราวต่างๆ รอบด้าน...”**

หากย้อนอดีตกลับไปเมื่อ พ.ศ. 2505 คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ได้เริ่มจัดการเรียนการสอน ซึ่งขณะนั้นมหาวิทยาลัยกำหนดให้นักศึกษาทุกคนต้องผ่านการศึกษาวชิชาพื้นฐานก่อน 2 ปีแรก ซึ่งประกอบด้วยหมวดวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และภาษาต่างประเทศ ก่อนที่จะแยกไปศึกษาในแขนงวิชาเฉพาะด้านในชั้นปีที่ 3 ซึ่งจัดสอนตามคณะต่างๆ ซึ่งในขณะนั้นมีอยู่ 5 คณะ ได้แก่ คณะนิติศาสตร์ คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี คณะรัฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ และคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้สำเร็จการศึกษาชั้นปริญญาตรีจากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มีความรู้ความเข้าใจในสภาพสังคมและธรรมชาติแวดล้อม ตลอดจนเข้าใจในความสัมพันธ์ที่เกี่ยวเนื่องกับสาขาต่างๆ ที่มีต่อกัน ตามอุดมการณ์ที่มหาวิทยาลัยไม่ได้จำกัดอยู่กับการเรียนการสอนเท่านั้น แต่หากจะต้องช่วยสร้าง ช่วยส่งเสริมให้กับนักศึกษาเป็นผู้มีความคิด ความอ่าน รู้จักการแก้ปัญหาและดำเนินชีวิตในทางที่ชอบ ตลอดจนการรู้จักหน้าที่ และความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคมส่วนรวม

“...ผมได้พิจารณาเห็นว่าระบบการศึกษาที่เป็นอยู่ในประเทศไทยนั้นยังเป็นไปในรูปที่ไม่ได้สร้างคนให้รู้จักใช้ความคิด ระบบการศึกษาของเราทั้งระบบเป็นระบบที่ใช้ความจำท่องป่น ครูบาอาจารย์เปรียบเสมือนเอาช้อนตักแล้วบ้อนอาหารให้ตลอดเวลาจนกระทั่งสำเร็จการศึกษา เป็นการสอนให้คนเรียนรู้แต่เพียงอย่างเดียว ไม่ได้คิด ไม่ใช่อการสร้างให้บุคคลที่ในอนาคตจะออกไปเป็นผู้นำไปเป็นคนซึ่งจะรับผิดชอบในการตัดสินใจ...”

**การวางหลักสูตรพื้นฐานของคณะศิลปศาสตร์ แม้เวลาจะล่วงเลยมานานเท่าไร ก็ยังคงเป็นจริงและทันสมัยอยู่จนถึงปัจจุบัน**

การวางหลักสูตรวิชาพื้นฐานของคณะศิลปศาสตร์เป็นการวางรากฐานระบบการศึกษาที่ช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้รอบด้าน มีความเป็นผู้นำ และเป็นผู้มีความสำนึกรับผิดชอบต่อสังคม โดยฝ่ายวิชาการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เป็นแกนนำในการปรับเปลี่ยนหลักสูตรวิชาพื้นฐานทั่วไป (General Education) ให้มีความเหมาะสมที่จะเป็นเครื่องมือในการสร้างให้นักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เป็นผู้นำในโลกยุคใหม่ แห่งศตวรรษที่ 21 ภายใต้แนวคิด “GREATS” “อันเป็นคุณสมบัติที่นักศึกษาและบัณฑิตธรรมศาสตร์พึงมี ซึ่งประกอบไปด้วย ทักษะโลกทัศน์สังคม (Global Mindset) สำนึกรับผิดชอบอย่างยั่งยืน (Responsibility) สื่อสารอย่างสร้างสรรค์และทรงพลัง (Aesthetic Appreciation) เป็นผู้นำทำงานเป็นทีม (Team Leader) และมีจิตวิญญาณธรรมศาสตร์ (Spirit of Thammasat) เพื่อให้บัณฑิตมีความรู้เท่าทันโลก มีความรับผิดชอบ มีสุนทรียภาพ การเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี รวมทั้งการมีจิตสำนึกเพื่อส่วนรวมในแบบของธรรมศาสตร์ โดยได้มีการปรับปรุงหลักสูตรวิชาพื้นฐาน หรือ วิชาพื้นฐานทั่วไป ให้มีความสอดคล้องกับเป้าหมายในการสร้างนักศึกษาและบัณฑิตให้มีคุณสมบัติ GREATS ผ่านกระบวนการเรียนรู้แบบ Active Learning”

จากแนวคิดการจัดหลักสูตรพื้นฐานของศาสตราจารย์ ดร.อดุล วิเชียรเจริญ แม้เวลาจะล่วงเลยมานานเท่าไร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ยังเป็นผู้ริเริ่มเรื่องวิชาพื้นฐานมาโดยตลอด และยังคงเป็นจริงและทันสมัยอยู่จนถึงปัจจุบัน ศาสตราจารย์ ดร.อดุล วิเชียรเจริญ ผู้วางรากฐานของการศึกษาปีหนึ่งของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และเป็นต้นแบบให้กับสถาบันอุดมศึกษาอื่นๆ ในประเทศไทย ในการวางหลักสูตรวิชาพื้นฐาน หรือวิชาการศึกษาทั่วไปให้กับนักศึกษาทุกคณะก่อนที่นักศึกษาจะเรียนวิชาในสาขาของตัวเอง เพื่อเตรียมความพร้อมให้กับนักศึกษามีความรู้รอบด้าน ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นของการเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์อย่างเพียงพอ ซึ่งจะเห็นจากการเรียนวิชาต่างๆ ในปัจจุบัน เช่น การเรียนวิชาปรัชญา ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ เป็นต้น นับว่าเป็นความก้าวหน้าในทางวิชาการ นอกเหนือไปจากที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์มีการจัดการเรียนการสอนในวิชาพื้นฐานแล้ว ยังมีการจัดการเรียนการสอนในรายวิชา พลเมืองกับความรับผิดชอบต่อสังคม หรือ วิชา TU 100 อีกด้วย



“ธรรมศาสตร์ พ.ศ. 2500 (ถ่ายโดย นายมานะ ไตรมงคล)”



# เปิดบ้าน

## แห่งความสุขกรี๋ :

การพักผ่อนคือการเรียนรู้สิ่งใหม่  
ประติมากรรมเหล็กแผ่น สุนทรียภาพในวันว่าง  
ของ ศาสตราจารย์ ดร.อดุล วิเชียรเจริญ

### เรื่องพัณณ สุวิ

“ชีวิตที่ใกล้ธรรมชาติ เป็นชีวิตที่สมบูรณ์ที่สุด” ด้วยปรัชญาชีวิต เช่นนั้น ‘บ้านป่าตะโก’ กิโลเมตรที่ 11 บนถนนมาลัยแมน อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม จึงเป็นความสุขในวันหยุดสุดสัปดาห์ของ ศ.ดร.อดุล วิเชียรเจริญ ไม่ว่าจะมาตำแหน่งเป็น คณบดีคณะศิลปศาสตร์ ธรรมศาสตร์ เป็นศาสตราจารย์ฝ่ายวางแผนทางสังคมของสหประชาชาติ เป็นอธิการบดีมหาวิทยาลัยศิลปากร ผู้อำนวยการสำนักงานรัฐมนตรีศึกษาแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (SEAMES)

พื้นที่กว่า 5 ไร่ของบ้านป่าตะโกริมเขื่อนด้วยแมกไม้เขียวขจี เป็นที่พักพิงทั้งกายและใจของหลายชีวิตด้วยด้านหน้าบ้านเรือนไทยไม้สักเป็นคอกม้าและสนามทรายสำหรับเจ้าเบบี๋และเจ้าสีหมอกแข่งวัยฉกรรจ์ที่มีแม่พันธุ์ชื่อแม่พลอย เกือบทุกเสาร์-อาทิตย์ ดร.อดุลจะมาใช้ชีวิตที่นี่พร้อมกับครอบครัว มาขี่ม้าออกเห็ในช่วงเช้า ดูแลต้นหมากรากไม้ และเอาใจใส่ใกล้ชิดกับสัตว์ทุกชนิดในกรงขังบ่ย์และหลายๆ ครั้ง เรือนไม้สักหลังทรงริมน้ำก็กลายเป็นบ้านรับรองมิตรสหายในแวดวงวิชาการทั้งชาวไทยและต่างประเทศรวมทั้งอาคันตุกะของบ้านเมืองอย่างเลียวนาร์ต อังเกอร์ อดีตเอกอัครราชทูตสหรัฐอเมริกาประจำประเทศไทย

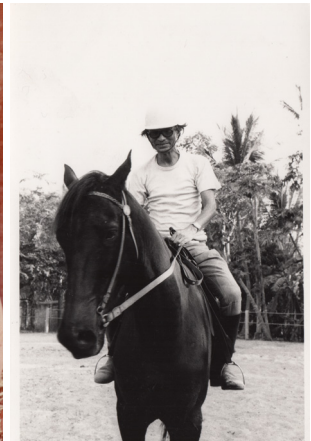
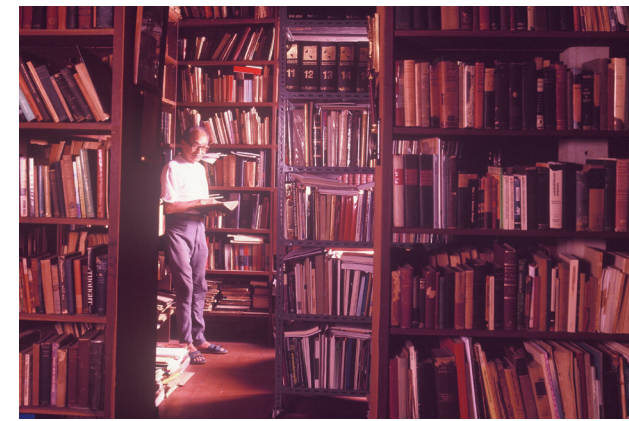
แต่ในมุมหนึ่งของกิจกรรม ชีวิตอันละเอียดอ่อนที่บ้านป่าตะโกเรายังได้เห็นโรงไม้หลังเล็กๆ ใกล้ประตูทางเข้า พื้นที่ไม่กี่ตารางเมตรตรงนั้น เป็นที่มาของ ‘เพชรดำ’, ‘แม่พระธรณีบีบมวยผม’, ‘เซล์ฟพอร์ตเทรท’, ‘ข่มขืน’ และ ฯลฯ ซึ่งเป็นงานประติมากรรมเหล็กแผ่นที่หนักแน่นด้วยอุณหภูมิแห่งวัตถุ แต่ละเมียดละไม ด้วยความคิดจากจินตนาการของศาสตราจารย์นักการศึกษาคนนี้

เวิร์คช็อปหลังเล็กๆ หลังนี้ บรรจุเครื่องมือสำหรับงานเหล็กไว้อย่างสมบูรณ์แบบนับแต่ตะไบ คีมจับ สว่าน เหล็กฉาก เครื่องจักรระดับไปจนถึงเครื่องตัดเหล็ก งานขัดเงาและโต๊ะอ้อกรวมถึงเศษเหล็กแผ่นชิ้นเล็กชิ้นน้อยวางสลับซับซ้อนนับชิ้นไม่ถ้วนแต่ไม่ใช่เพื่อนำไปตั้งแสดง ไม่ได้แอบแฝงเพื่อการตีค่าเป็นตัวเงินเชิงธุรกิจ แต่เป็นความพึงพอใจจะกระทำเป็นงานอดิเรก เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและความรู้สึกนึกคิดส่วนตนเท่านั้น

“ช่วงที่เป็นอธิการบดีมหาวิทยาลัยศิลปากร ผมได้อยู่ในแวดวงศิลปิน ได้ใกล้ชิดครูบาอาจารย์ทางศิลปะ เป็นแรงกระตุ้นให้ผมกลับไปทำงานอย่างที่เคยทำ” ดร.อดุลในชุดสมบุกสมบันที่เหลือเพียงแว่นตาที่บ่งบอกความเป็นนักวิชาการ เล่าที่มาของงานอดิเรกกับแผ่นเหล็ก

“ผมเคยเขียนภาพสีน้ำมันมาก่อน แต่ในช่วงนั้นเกิดแรงบันดาลใจว่า งานศิลปะในรูปแผ่นเหล็กนี้ยังไม่เคยมีใครเขาทำกัน นอกจากเอาเหล็กเป็นชิ้นๆ มาตัดเชื่อมกันไปมาเป็นรูปโมเดิร์นอาร์ตเฉยๆ ความคิดที่เกิดขึ้นก็คือ แผ่นเหล็กมีข้อจำกัดที่เป็นของแข็งยิ่งหนักยิ่งตัดยาก และที่สำคัญคือมีพื้นหน้าเรียบ มีเพียงสองมิติ เป็นจุดท้าทายให้เราเอาของแข็งที่ท้าทาย มาเป็นเส้นที่อ่อนนุ่มขดข้อยและทำให้เกิดเป็นมิติที่สามขึ้นมา”

‘ม้าयोग’ ชัดมันวาววางที่วางอยู่ตรงหน้า อธิบายความพยายามเอาชนะโลหะแผ่นเรียบที่ ดร.อดุลกล่าวได้ดีที่สุด เพราะนอกจากท่วงท่าสง่างามของมันในยามที่ยืนผยองแล้ว การใช้ความร้อนเผาบริเวณลำคอไล่ลงมาถึงสะโพกด้วยอุณหภูมิที่เหมาะสมจนเกิดเป็นสีน้ำตาลปนน้ำเงิน แล้วขัดเงาก่อนลงแช่สีจนเป็นมันวาว ประหนึ่ง



เป็นรูปปั้นม้าที่สง่าและหนักแน่นด้วยกล้ำเนื้อบอกความแข็งแรงสมบูรณ์

“เพราะผมประทับใจในความสง่าของม้า โดยเฉพาะม้าเพศผู้มีความสง่ามีมาเจดตีมาก ผมรู้จักสรีระวิทยา รู้จักสัดส่วนของมันดี” และที่สำคัญคือรูปหน้าของงานม้าทุกตัว ดร.อดุลจะถ่ายทอดจากรูปหน้าของม้าอาหรับ ซึ่งได้ชื่อว่ามีรูปร่างงามตามอุดมการณ์ของมนุษย์มากที่สุด อย่างเจ้า ‘เพชรดำ’ ในท่าเหาะอย่าง สร้างความประทับใจให้กับพระสหายชาวอเมริกันของเสด็จพระราชชนนีฯ คนหนึ่งยิ่งนัก จนเธอขอซื้อไปในราคาหมื่นบาท เป็นรายได้สมทบทุนช่วยเหลือโครงการบ้านพักฉุกเฉินเพื่อสตรีมีปัญหาของคุณหญิงชนิษฐา วิเชียรเจริญ จึงนับได้ว่าเจ้า ‘เพชรดำ’ ซึ่งที่จริงเป็นม้าที่ดร.อดุลโปรดปรานแต่เสียชีวิตไปแล้ว ได้มีส่วนช่วยชีวิตน้ำตาให้กับผู้หญิงจำนวนมาก และนับเป็นงานประติมากรรมแผ่นเหล็กชิ้นแรกๆ ที่ ดร.อดุล สร้างสรรค์ขึ้นและยอมขายไปเพื่อการกุศล

นอกจากงานม้าแล้ว ประติมากรรมแผ่นเหล็กในเชิงสะท้อนความประทับใจในรูปทรงทางธรรมชาติของดร.อดุล ยังมี ‘แม่พระธรณีบีบมวยผม’ ซึ่งเลียนจากศิลปะไทยแต่ดั้งเดิม ใช้เทคนิคการขัดเงาเพิ่มมิติที่สามเช่นเดียวกับงานม้าयोग

‘มิติที่ 4’ เป็นงานประติมากรรมเหล็กแผ่นอีกแนวหนึ่ง ซึ่งเกิดจากการแปรความคิดรูปธรรมทางวิทยาศาสตร์ออกมาเป็นนามธรรมทางศิลปะ รูปเหล็กวงกลมซ้อนต่อเนื่องกันขึ้นไปเรื่อยๆ จึงล้วนเป็นตัวแทนของความกว้าง, ยาวและสูง ในขณะที่รูปครึ่งวงกลมบนสุดบ่งบอกมิติที่ 4 ซึ่งเป็นมิติแห่งกาลเวลาที่ไม่มีที่สิ้นสุด ปล่อยให้ทิ้งให้ขาดตอนไว้เพื่อเป็นจินตนาการอิสระของผู้เสพศิลป์ชิ้นนี้ต่อไป

“ผมเคยสอนปัญหาปรัชญา โดยเฉพาะเรื่องคอนเซ็ปต์ทางวิทยาศาสตร์มันพัวพันอยู่กับเรื่องของปรัชญาและสังคมอยู่มาก เมื่อมาคิดทำงานประติมากรรมเหล็กก็เลยเอาแนวคิดอันทันทางวิทยาศาสตร์มาแปลงเป็นงานศิลปะอย่างป็นรูปธรรม แล้วก็ยังสื่อความหมายทางอ้อมนั้นได้ด้วย นั่นคือเป็นการอธิบายความรู้สึกนึกคิดของศิลปินด้วยรูปร่างนั่นเอง”

นานมาแล้วที่ดร.อดุลยึดมั่นว่า การพักผ่อนคือการเปลี่ยนจากการทำ การคิด การอ่านสิ่งหนึ่ง มาทำ มาคิด มาอ่านอีกสิ่งหนึ่ง ไม่ใช่การหยุดนิ่งอยู่เฉยๆ ในช่วงหนึ่งที่มีความคิดจะทำงานประติมากรรมเหล็กแผ่นเป็นงานอดิเรก การพักผ่อนของเขาก็คือการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับทักษะงานโลหะจากหนังสือแล้วมาฝึกหัดปฏิบัติด้วยตนเองจนเชี่ยวชาญ พัฒนาจากการซ่อมแซมกรงนก คอกไม้เล็กๆ น้อยๆ ในบ้านป่าตะโก มาสู่การใช้เครื่องมืออุปกรณ์ทันสมัยอย่างเชี่ยวชาญ จนถึงขั้นที่สามารถประดิษฐ์คิดค้นเครื่องมืออย่างคีมจับเหล็ก, โต๊ะอ้อเหล็กด้วยตนเอง

ในวันซึ่งดร.อดุลลงมือทำงานชิ้นใดก็ตาม จึงมักจะหายเข้าไปในเวิร์คช็อปตั้งแต่หลังอาหารเช้า ด้วยชุดทำงานมอมแมมพร้อมผ้าคาดจุกกันฝุ่น พักช่วงสั้นๆ ด้วยการออกมารับประทานอาหารกลางวัน จนกว่าอาทิตย์ลับขอบฟ้า หรือบางครั้งก็ล่องเลยไปถึงเวลากลางคืนที่มีเพียงแสงไฟจากหลอดนีออนและเสียงครางกระหึ่มจากพัดลมปรับอากาศทางช่องทางต่างเป็นเพื่อน ในสภาพที่เหงื่อไหลไทรหมากจากไอร้อนของเครื่องตัดเหล็กและเลื่อย, กางเกง, รองเท้าบูทที่หนาและอบอยู่ตลอดเวลา กว่าที่จะออกมาจากเวิร์คช็อปอีกครั้งก็มีเสียงโก่งบอกเวลารุ่งสางเสียแล้ว

# เรียนรู้ อยู่คู่สิ่งแวดล้อม:



## ศาสตราจารย์ ดร.อดุล วิเชียรเจริญ กับแนวคิดการอนุรักษ์พื้นที่สีเขียว บริเวณคังบางกะเจ้า - ปอดของคนกรุงเทพฯ



ในสังคมปัจจุบัน ประชาชนเริ่มให้ความสนใจในประเด็นเรื่องสิ่งแวดล้อมมากขึ้น เนื่องด้วยผู้คนเริ่มตระหนักอย่างจริงจังถึงความเชื่อมโยงที่สมดุลระหว่างธรรมชาติและชีวิต สิ่งที่เราได้รับประทาน สภาพแวดล้อมที่เราอยู่ และวิถีชีวิตที่เราดำเนินอยู่เป็นประจำทุกวัน ล้วนส่งผลกระทบต่อสุขภาพในทุกๆ ด้าน ด้วยเหตุนี้ การพัฒนาพื้นที่สีเขียวในเมืองหลวงจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่ต้องพัฒนาควบคู่ไปกับการเติบโตของเมือง แนวคิดที่ได้กล่าวมาเบื้องต้นนี้ แม้จะฟังดูเป็น

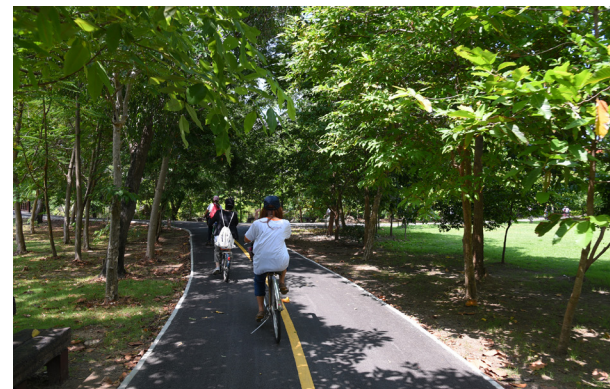
แนวคิดสมัยใหม่ ที่สามารถพบเจอได้บนพื้นที่สื่อออนไลน์ในปัจจุบัน ทั้งหลาย อย่างไรก็ตาม หากเราได้อ่านประวัติข้อมูลจากหนังสือหลายๆ เล่ม จะพบว่า คำว่า “การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม” เริ่มปรากฏในสังคมไทยอย่างจริงจังบนเอกสารราชการเมื่อประมาณ 30 ปีที่แล้ว ซึ่งหนึ่งในบุคคลสำคัญผู้ผลักดันให้เกิดการตระหนักเรื่อง “การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม” ในสังคมไทยนั้นอย่างจริงจังก็คือ ศาสตราจารย์ ดร.อดุล วิเชียรเจริญ



บางกะเจ้า จากมุมสูง

ย้อนกลับไปเมื่อปี พ.ศ. 2520 ศาสตราจารย์ ดร.อดุล วิเชียรเจริญ ผู้อุทิศตัวเพื่อการทำงานด้านสิ่งแวดล้อมของประเทศไทยเป็นอย่างยิ่ง ได้เกิดแนวคิดอนุรักษ์พื้นที่สีเขียวบริเวณคังน้ำเจ้าพระยา ที่กินพื้นที่ถึง 6 ตำบลในอำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งประกอบด้วย ตำบลบางกะเจ้า ตำบลบางน้ำผึ้ง ตำบลบางกอบัว ตำบลบางกระสอบ ตำบลบางยอ และตำบลทรงคนอง โดยศาสตราจารย์ ดร.อดุล เห็นว่าพื้นที่ดังกล่าวเป็นพื้นที่สีเขียวใกล้เมืองกรุง ซึ่งจะมีประโยชน์เป็นอย่างมากในการกรองอากาศเสีย และป้องกันอากาศบริสุทธิ์กลับเข้ามาให้กรุงเทพมหานคร ก่อให้เกิดสุขภาพที่ดีแก่คนในพื้นที่โดยรอบ รวมทั้งยังสามารถเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ให้กับผู้คนในวันหยุดสุดสัปดาห์ ด้วยเหตุนี้ คณะรัฐมนตรีในสมัยนั้น จึงมีมติเมื่อวันที่ 14 กันยายน พ.ศ. 2520 ให้อนุรักษ์พื้นที่ดังกล่าวรอบคังบางกะเจ้า โดยไม่อนุญาตให้ก่อสร้างสิ่งปลูกสร้างสูงเกินกว่ากำหนด เวลามาผ่านไปอีก 14 ปี วันที่ 25 มิถุนายน พ.ศ. 2534 คณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติจัดตั้ง “โครงการสวนกลางมหานคร” ซึ่งถือเป็นการเริ่มต้นพัฒนาพื้นที่สีเขียวอย่างจริงจัง และศาสตราจารย์ ดร.อดุล ผู้มีบทบาทริเริ่มและผลักดันให้อนุรักษ์พื้นที่ตรงนี้ ก็ได้ดำรง

ตำแหน่งเป็นอนุกรรมการและที่ปรึกษาโครงการสวนกลางมหานคร สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม แม้ว่ากรุงเทพมหานครในวันนี้จะเต็มไปด้วยตึกสูงระฟ้า คลาคล่ำด้วยรถยนต์น้อยใหญ่เต็มท้องถนน แต่ในอีกมุมหนึ่งที่ไม่ไกลจากเมืองนัก ก็ยังมีพื้นที่สีเขียวป่าชุ่มน้ำที่อุดมสมบูรณ์มากที่สุดแห่งหนึ่งในประเทศไทย ซึ่งได้ขึ้นชื่อว่าเป็นปอดของคนกรุงเทพฯ โครงการสวนกลางมหานครอันกว้างใหญ่นี้ กินเนื้อที่เกือบ 9,000 ไร่ มีพื้นที่สำหรับพักผ่อนหย่อนใจรองรับกิจกรรมหลากหลายรูปแบบ เช่น การปั่นจักรยาน พิชิตภัยพิบัติภาคใต้ สวนสาธารณะ หอดูนก ป่าชายเลน ตลาดนัดจากคนท้องถิ่น และสวนผลไม้จากชาวบ้าน เป็นต้น นอกจากนี้ ลักษณะพื้นที่ทางกายภาพของบางกะเจ้านั้น ตั้งอยู่ไม่ไกลจากอ่าวไทย จึงทำให้คังบางกะเจ้าได้รับอิทธิพลจากระดับน้ำขึ้นน้ำลง เกิดเป็นระบบนิเวศ 3 น้ำ คือ น้ำจืด น้ำเค็ม และน้ำกร่อย ซึ่งถือได้ว่าเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่อุดมสมบูรณ์และมีความหลากหลายของสังคมพืชและสัตว์สูง เหมาะแก่การศึกษาธรรมชาติเป็นอย่างยิ่ง



การพัฒนาพื้นที่ตามวิถีทางแห่งความยั่งยืนที่ศาสตราจารย์ ดร.อดุล วิเชียรเจริญ ได้ริเริ่มในพื้นที่คังบางกะเจ้านั้น ถือได้ว่าเป็นโครงการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ประสบความสำเร็จมากแห่งหนึ่ง ซึ่งสามารถยืนยันผ่านรางวัลการันตีคุณภาพและงานวิจัยต่างๆ ได้เป็นอย่างดี โดยในปี พ.ศ. 2549 นิตยสารไทม์เอเชีย ฉบับ Best of Asia ได้ยกย่องให้บางกะเจ้าเป็นปอดกลางเมืองที่ดีที่สุดในเมืองเอเชีย (The Best Urban Oasis) และงานศึกษาวิจัยขององค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก (องค์การมหาชน) และคณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ในปี พ.ศ. 2554 ก็ได้ระบุว่าพื้นที่สีเขียวของบางกะเจ้านั้น สามารถดูดซับก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ได้เฉลี่ยปีละประมาณ 6,000 ตัน คาร์บอนไดออกไซด์ และผลิตออกซิเจนได้ถึง 6 ล้านตันต่อวัน

ความสามารถและความตั้งใจจริงของศาสตราจารย์ ดร.อดุล วิเชียรเจริญ ในการทำงานด้านสิ่งแวดล้อมนั้น ได้ก่อให้เกิดประโยชน์แก่สังคมและประเทศชาติเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งไม่เพียงเฉพาะแค้นมนุษย์เราเท่านั้นที่ได้รับผลประโยชน์จากการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม หากแต่สัตว์น้อยใหญ่ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ต่างๆ เองก็ได้รับการคุ้มครองอย่างเท่าเทียมอีกด้วย ด้วยเหตุนี้ จึงเห็นได้ว่า การอยู่คู่ธรรมชาติเป็นสิ่งสำคัญ เพราะชีวิตทุกชีวิตไม่สามารถแยกออกจากธรรมชาติได้โดยสิ้นเชิง ดังนั้น เราจึงต้องเรียนรู้และอยู่คู่สิ่งแวดล้อมตลอดไป

**ขอบคุณภาพจาก:**

- <http://chocogreenteajourney.blogspot.com>, <http://terrabbk.com>,
- <http://www.matichon.co.th>, <http://www.thaihealth.or.th>,
- <http://www.oknation.net>,
- <https://marinmans.wordpress.com>



# ผู้ผลักดันมรดกไทยสู่มรดกโลก

เกียรติคุณของศาสตราจารย์ ดร.อดุล วิเชียรเจริญ มีคุณค่ามากมายมหาศาลต่อประเทศไทยซึ่งนอกจากที่ท่านได้ทำงานในเรื่อง การปฏิรูปด้านการศึกษา และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมแล้ว สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งที่ศาสตราจารย์ ดร.อดุล ได้ทุ่มเทแรงกายแรงใจอย่างมหาศาลเพื่อผลประโยชน์ของส่วนรวม นั่นก็คือ “การทำงานเพื่ออนุรักษ์คุณค่ามรดกโลก” ในอดีตศาสตราจารย์ ดร.อดุล เคยดำรงตำแหน่งกรรมการบริหารขององค์การ UNESCO และได้รับเลือกให้เป็นคณะกรรมการมรดกโลก (World Heritage Committee) นอกจากนี้ ท่านยังเป็นผู้ผลักดันให้สถานที่สำคัญของประเทศไทย ทั้ง 5 แห่ง ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก ซึ่งได้แก่

1. อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา ตั้งอยู่ใน จ.พระนครศรีอยุธยา รับพิจารณาเป็นมรดกโลกเมื่อวันที่ 13 ธันวาคม พ.ศ. 2534 มีโบราณสถานกระจายอยู่ไม่ต่ำกว่า 200 แห่ง
2. อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย-กำแพงเพชร ลงทะเบียนเป็นมรดกโลกเมื่อปี พ.ศ. 2534



ศ. ดร.อดุล วิเชียรเจริญ  
ในฐานะ: ภาว:กรรมการแห่งชาติว่าด้วยอนุสัญญาคุ้มครองมรดกโลก



ศ. ดร.อดุล วิเชียรเจริญ  
กับการทำงานร่วมกับ UNESCO



ศ. ดร.อดุล วิเชียรเจริญ  
ประชุมกับคณะกรรมการมรดกโลก

3. เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวร-ห้วยขาแข้ง ลงทะเบียนของยูเนสโกระหว่างวันที่ 9-13 ธันวาคม พ.ศ. 2534 กินพื้นที่ครอบคลุม 6 อำเภอของ 3 จังหวัด ได้แก่ อ.บ้านไร่ อ.ลานสัก อ.ห้วยคต จ.อุทัยธานี อ.สังขละบุรี อ.ทองผาภูมิ จ.กาญจนบุรี และ อ.อุ้มผาง จ.ตาก มีพื้นที่ 4,046,747 ไร่ หรือ 6,427 ตารางกิโลเมตร

4. แหล่งโบราณคดีบ้านเชียง ตั้งอยู่ที่จ.อุดรธานี เป็นแหล่งโบราณคดีสำคัญแห่งหนึ่งที่ทำให้รับรู้ถึงการดำรงชีวิตในสมัยก่อนประวัติศาสตร์ย้อนหลังไปกว่า 5,000 ปีร่องรอยของมนุษย์ในประเทศไทยแสดงให้เห็นถึงวัฒนธรรมที่มีพัฒนาการแล้วในหลายๆ ด้าน

5. ป่าดงพญาเย็น เขาใหญ่ เป็นมรดกโลกแห่งที่ 5 ของไทย ได้รับการลงทะเบียนเป็นมรดกโลกเมื่อวันที่ 10-17 กรกฎาคม พ.ศ. 2548

สถานที่ดังกล่าวที่ได้รับการขึ้นทะเบียนนั้นเป็นมรดกทางวัฒนธรรมและมรดกทางธรรมชาติของโลก แต่ละแห่งล้วนมีเอกลักษณ์และความงดงามที่แตกต่างกัน โดยศาสตราจารย์ ดร.อดุล มีบทบาทสำคัญเป็นอย่างมากตั้งแต่การสมัคร การปรับปรุง และการนำเสนอวิธีการอนุรักษ์ เพราะท่านถือว่าการอนุรักษ์แหล่งวัฒนธรรมนั้นต้องควบคู่ไปกับการรักษาสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมไปด้วย แดนนอกเหนือจากการผลักดันสถานที่สำคัญในประเทศไทยแล้ว ศาสตราจารย์ ดร.อดุล ยังมีบทบาทอย่างสูงในการร่วมกำหนดหลักเกณฑ์เพื่อพิจารณาถึงคุณค่าอันเป็นสากลของมรดกโลกโดยท่านได้ร่วมพิจารณาการขึ้นทะเบียนแหล่งมรดกกว่า 200 แห่งจากทั่วโลก

ช่วงที่ศาสตราจารย์ ดร.อดุลได้เป็นที่รู้จักในสังคมไทยมากยิ่งขึ้นก็คือช่วงที่ท่านออกมาแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการขึ้นทะเบียนมรดกโลกเขาพระวิหาร ซึ่งเป็นช่วงที่ศาสตราจารย์ ดร.อดุลพ้นจากการเป็นประธานคณะกรรมการมรดกโลกของไทยแล้ว ศาสตราจารย์ ดร.อดุล ยืนยันหลักการว่าควรจะเป็นมรดกข้ามพรมแดนของทั้งสองประเทศ ถ้าจะขึ้นทะเบียนนั้น น่าจะเป็นการขึ้นทะเบียนร่วมกัน ศาสตราจารย์ ดร.อดุลได้มีจุดยืนมาตลอดว่าถ้าจะรักษาสถานที่เป็นมรดกโลกที่มีความโดดเด่นในเชิงสากลนั้น โดยหลักของคณะกรรมการมรดกโลกและเงื่อนไขต่างๆ ตามธรรมนูญก็สามารถขึ้นทะเบียนร่วมกันได้ ซึ่งในการบริหารจัดการพื้นที่โดยรอบเขาพระวิหาร ก็มีความเกี่ยวเนื่องกับประเทศไทยด้วยเช่นกัน

ผลงานและเกียรติประวัติของศาสตราจารย์ ดร.อดุล วิเชียรเจริญ เป็นสิ่งที่พิสูจน์ได้อย่างดีเยี่ยมว่า ความสามารถของคนเราไม่มีขีดจำกัด คนธรรมดาที่สามารถเปลี่ยนแปลงโลกนี้ได้ ศาสตราจารย์ ดร.อดุล จึงนับว่าเป็นตัวอย่างที่ดีให้แก่คนรุ่นหลัง ด้วยการมุ่งมั่นอย่างไม่ย่อท้อที่จะผลักดันให้เกิดสิ่งใหม่ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติของเรา

